Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL GERARD WILLIAM HOGAN
prezentate la 2 martie 2021 [1]

Cauza C-94/20

Land Oberösterreich
împotriva
KV

[cerere de decizie preliminară formulată de Landesgericht Linz (Tribunalul Regional Linz, Austria)]

„Cerere de decizie preliminară – Directiva 2003/109/CE – Resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung – Articolul 11 alineatul (1) litera (d) – Egalitate de tratament – Derogare – Articolul 11 alineatul (4) – Limitarea aplicării egalității de tratament în ceea ce privește asistența socială sau protecția socială la acordarea indemnizațiilor de bază – Noțiunea de «indemnizații de bază» – Ajutor pentru locuință – Cerința privind dovedirea cunoașterii la nivel de bază a limbii statului membru – Condiție aplicabilă numai resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung – Aplicarea cartei și a principiilor fundamentale ale dreptului Uniunii în contextul unei derogări în temeiul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109/CE”

I. Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară, din data de 6 februarie 2020, a fost depusă la grefa Curții de Landesgericht Linz (Tribunalul Regional Linz, Austria) la 25 februarie 2020. Aceasta a fost formulată în contextul unei proceduri aflate în fața instanțelor austriece prin care se contestă cerința impusă de dreptul național resortisanților țărilor terțe cu statut de rezident pe termen lung de a face dovada cunoștințelor de limbă (germană) într-un anumit mod pentru a avea dreptul la o prestație socială sub formă de ajutor pentru locuință.

2. KV (denumit în continuare „reclamantul”) [2] a introdus o acțiune în primă instanță la Bezirksgericht Linz (Tribunalul Districtual Linz, Austria) împotriva Land Oberösterreich (landul Austria Superioară) (denumit în continuare „pârâtul”) [3], solicitând suma de 4 096,94 euro plus dobânzi pentru despăgubirea într-un cuantum corespunzător ajutorului pentru locuință aferent lunilor ianuarie-noiembrie 2018 care nu a fost acordat din cauza lipsei dovezilor formale prevăzute privind deținerea cunoștințelor lingvistice [4]. Bezirksgericht Linz (Tribunalul Districtual Linz) a admis integral solicitările reclamantului. Prezenta cerere de decizie preliminară a fost formulată în cursul procedurii de apel inițiate de pârât în fața Landesgericht Linz (Tribunalul Regional Linz).

1 Limba originală: engleza.

2 KV este intimat în apelul din fața instanței de trimitere.

3 Land Oberösterreich este apelant în apelul din fața instanței de trimitere

4 Acțiunea reclamantului se întemeiază pe dreptul său la despăgubire în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Oberösterreichisches Antidiskriminierungsgesetz (Legea landului Austria Superioară privind combaterea discriminării, denumită în continuare „oöADG”) (LGBl. nr. 50/2005). Reclamantul solicită, pe lângă ajutorul pentru locuință neacordat, o despăgubire pentru prejudiciul moral cauzat de discriminarea bazată pe originea sa etnică.

3. Prin cererea sa, instanța de trimitere solicită interpretarea articolului 11 din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung [5], a articolului 2 din Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică [6] și a articolului 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

4. Cererea de decizie preliminară invită astfel Curtea să stabilească printre altele dacă un ajutor pentru locuință precum cel aflat în discuție în procedura principală constituie o „indemnizație de bază” în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 și, în cazul unui răspuns negativ, dacă acordarea unui astfel de ajutor resortisanților țărilor terțe cu statut de rezident pe termen lung poate fi condiționată de dovada, într-un anumit mod, a cunoașterii limbii statului membru în cauză. Înainte de examinarea acestei chestiuni, este necesar mai întâi să se stabilească dispozițiile legislative relevante care alcătuiesc contextul prezentei trimiteri preliminare.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

1. Directiva 2000/43

5. Articolul 1 din Directiva 2000/43, intitulat „Scopul”, prevede:

„Scopul prezentei directive este de a stabili un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice, în vederea punerii în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament.”

6. Articolul 2 din această directivă, intitulat „Conceptul de discriminare”, prevede:

„(1) În sensul prezentei directive, principiul egalității de tratament înseamnă că nu se face o discriminare directă sau indirectă pe baza rasei sau originii etnice.

(2) În sensul alineatului (1):

(a) se consideră că are loc o discriminare directă atunci când o persoană este tratată mai puțin favorabil decât a fost sau ar fi o altă persoană, într-o situație comparabilă, pe baza rasei sau originii etnice;

(b) se consideră că are loc o discriminare indirectă atunci când o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutră pune o persoană, de o anumită rasă sau origine etnică, într-o situație specială dezavantajoasă, în comparație cu alte persoane, în afară de cazul în care acea dispoziție, criteriu sau practică se justifică obiectiv, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a acelui scop sunt corespunzătoare și necesare.

[…]”

5 JO 2004, L 16, p. 44, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 225.

6 JO 2000, L 180, p. 22, Ediție specială, 20/vol. 1, p. 19.

7. Articolul 3 din Directiva 2000/43, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (2):

„Prezenta directivă nu se referă la diferența de tratament bazată pe cetățenie și nu aduce atingere dispozițiilor și condițiilor legate de intrarea și rezidența cetățenilor din terțe țări și a persoanelor apatride, pe teritoriul statelor membre, precum și la orice tratament care izvorăște din statutul legal al cetățenilor din terțe țări și al persoanelor apatride.”

2. Directiva 2003/109

8. Considerentele (2), (4), (12) și (13) ale Directivei 2003/109 au următorul cuprins:

„(2) La reuniunea extraordinară de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, Consiliul European a afirmat că statutul juridic al resortisanților țărilor terțe trebuie apropiat de cel al resortisanților statelor membre și că unei persoane care are reședința legală într-un stat membru, pe o perioadă determinată, și care este titulară a unui permis de lungă ședere trebuie să i se acorde în statul membru respectiv un ansamblu de drepturi uniforme cât mai apropiate de cele de care beneficiază cetățenii Uniunii Europene.

[…]

(4) Integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au stabilit pentru o perioadă lungă în statele membre reprezintă un element-cheie în promovarea coeziunii economice și sociale, obiectiv fundamental al Comunității, prevăzut de tratat.

[…]

(12) Pentru a constitui un veritabil instrument de integrare în societatea în care este stabilit rezidentul pe termen lung, rezidentul respectiv trebuie să beneficieze de egalitate de tratament cu cel al cetățenilor statului membru, într-o gamă largă de domenii economice și sociale, în condițiile pertinente definite de prezenta directivă.

(13) În ceea ce privește asistența socială, posibilitatea de a limita beneficiile rezidenților pe termen lung la beneficiile de bază trebuie înțeleasă în sensul că noțiunea respectivă acoperă cel puțin venitul minim de subzistență, ajutorul acordat în caz de boală sau sarcină, ajutorul acordat pentru creșterea copilului și tratamentele îndelungate. Modalitățile de acordare a indemnizațiilor respective trebuie stabilite de legislația internă.

[…]”

9. Articolul 5 din Directiva 2003/109, intitulat „Condițiile pentru dobândirea statutului de rezident pe termen lung”, prevede la alineatul (2):

„Statele membre pot solicita ca resortisanții țărilor terțe să îndeplinească condițiile de integrare, în conformitate cu legislația lor internă.”

10. Articolul 11 din Directiva 2003/109, intitulat „Egalitatea de tratament”, prevede:

„(1) Rezidentul pe termen lung beneficiază de egalitate de tratament cu cel aplicat resortisanților naționali în ceea ce privește:

[…]

(d) securitatea socială, asistența socială și protecția socială astfel cum sunt definite de legislația internă;

[…]

(4) În ceea ce privește asistența socială și protecția socială, statele membre pot limita aplicarea egalității de tratament la acordarea indemnizațiilor de bază.

[…]"

B. Dreptul național

11. Pârâtul, Land Oberösterreich, acordă ajutorul pentru locuință. Condițiile pentru acordarea sa erau reglementate, la data faptelor, de anumite dispoziții ale Oberösterreichisches Wohnbauförderungsgesetz (Legea landului Austria Superioară privind ajutorul pentru construirea unei locuințe, denumită în continuare „oöWFG")[7].

12. Articolul 6 din această lege prevedea:

„[…]

(9) Sprijinul prevăzut de prezenta lege se acordă cetățenilor austrieci, resortisanților unui stat membru al [Spațiului Economic European (SEE)] și cetățenilor Uniunii, precum și membrilor familiilor acestora în sensul Directivei 2004/38/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO 2004, L 158, p. 78, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56)]. Cu excepția cazului în care o convenție internațională impune să li se acorde sprijin în același mod ca și cetățenilor austrieci, sprijinul poate fi acordat altor persoane numai dacă acestea:

1. au reședința principală în mod legal pentru o perioadă neîntreruptă de peste cinci ani pe teritoriul austriac;

2. obțin venituri supuse impozitului pe venit în Austria sau au plătit contribuții la sistemul de asigurări sociale obligatoriu în Austria ca urmare a desfășurării unei activități profesionale, iar în prezent primesc prestații din partea sistemului respectiv și au primit venitul sau prestația în cauză timp de 54 luni în cursul ultimilor cinci ani și

3. fac dovada cunoașterii limbii germane în conformitate cu alineatul (11).

[…]

(11) Condiția prevăzută la alineatul (9) punctul 3 este considerată îndeplinită atunci când solicitantul

1. prezintă un certificat eliberat de Österreichischer Integrationsfond (Fondul Austriac pentru Integrare) (ÖIF) sau de o instituție de examinare certificată de ÖIF care atestă promovarea unui examen de integrare sau

7 LGBl. nr. 6/1993.

2. prezintă o diplomă lingvistică general recunoscută sau un certificat de cunoaștere a limbii germane la nivelul A2 eliberat de un centru de examinare certificat în conformitate cu Integrationsvereinbarungs-Verordnung (Regulamentul privind Convenția de integrare) (BGBl. II, 242/2017) sau

3. prezintă dovada faptului că a urmat învățământul obligatoriu în Austria timp de cel puțin cinci ani și a obținut o notă suficientă la materia «limba germană» sau a obținut o notă suficientă la materia «limba germană» în clasa a noua sau

4. a trecut cu succes examenul de la încheierea perioadei de ucenicie în conformitate cu Berufsausbildungsgesetz (Legea uceniciei) (BGBl. 142/1969).

[…]”

13. Articolul 23 din această lege prevedea:

„(1) Ajutorul pentru locuință poate fi acordat locatarului principal, persoanei care a încheiat un antecontract de vânzare-cumpărare și proprietarului unei locuințe pentru care a fost acordat un ajutor, atunci când

1. cheltuielile cu locuința constituie o sarcină nerezonabilă pentru solicitant;

2. solicitantul locuiește permanent în clădirea respectivă pentru acoperirea necesităților sale legate de locuință și

3. solicitantul a depus cereri pentru acordarea altor ajutoare în vederea reducerii cheltuielilor cu locuința [articolul 24 alineatul (1)] pe care are dreptul să le primească și

4. a început deja restituirea împrumutului de sprijin (articolul 9) sau a unui împrumut ipotecar subvenționat (articolul 10).

(2) Ajutorul pentru locuință poate fi acordat locatarului principal al unei locuințe pentru care nu a fost acordat un ajutor dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alineatul (1) punctele 1-3 și contractul de închiriere nu a fost încheiat cu o rudă.

[…]”

14. În conformitate cu articolul 2 alineatul (3) din oberösterreichische Wohnbeihilfen-Verordnung (Regulamentul landului Austria Superioară privind ajutorul pentru locuință), cuantumul ajutorului pentru locuință a fost plafonat la 300 de euro pe lună.

15. Potrivit legislației în vigoare la data faptelor, persoanele aflate într-o situație de dificultate socială puteau beneficia de garantarea resurselor minime pentru acoperirea necesităților lor în temeiul Oberösterreichisches Mindestsicherungsgesetz (Legea landului Austria Superioară privind venitul minim de subzistență, denumită în continuare „oöBMSG”[8]).

16. Articolul 1 alineatul (1) din oöBMSG prevedea că venitul minim garantat urmărește să permită celor care au nevoie de sprijin o viață demnă și să asigure integrarea durabilă în societate pe care o implică aceasta. În anumite condiții, prestația respectivă putea de asemenea să fie primită pe lângă ajutorul pentru locuință sau cu o deducere parțială în combinație cu ajutorul pentru locuință în conformitate cu oöWFG. Prestația acordată în temeiul oöBMSG era disponibilă și pentru resortisanții

8 LGBl. nr. 74/2011.

țărilor terțe care erau rezidenți pe termen lung în sensul Directivei 2003/109. Ea implica însă cerințe mult mai stricte legate de starea de pauperitate decât ajutorul pentru locuință acordat în temeiul ooWFG. Cuantumul de bază prevăzut de ooBMSG în 2018 se ridica la 921,30 de euro pe lună pentru o persoană care locuiește singură și la 649,10 de euro de persoană pentru adulții care trăiau într-o gospodărie comună, iar pentru copii se acordau prestații suplimentare.

17. Articolul 4 din această lege avea următorul cuprins:

„(1) În măsura în care prezenta lege nu prevede altfel, resursele minime garantate pentru acoperirea necesităților pot fi acordate numai persoanelor care

1. au reședința obișnuită în Austria Superioară […] și

2. (a) sunt resortisanți austrieci sau membri de familie ai resortisanților austrieci;

   (b) au dreptul la azil sau la protecție subsidiară;

   (c) sunt cetățeni ai Uniunii, resortisanți ai unui stat membru al [SEE], resortisanți elvețieni sau membri de familie ai acestora, cu condiția ca primirea acestor prestații să nu determine pierderea dreptului lor de ședere;

   (d) dețin un permis de ședere CE al rezidentului pe termen lung, un permis de ședere în calitate de «membru de familie – rezident pe termen lung», un certificat de stabilire sau un permis de ședere pe durată nedeterminată;

   (e) beneficiază de un alt drept de ședere permanentă pe teritoriul austriac, în măsura în care primirea acestor prestații nu determină pierderea dreptului lor de ședere.”

18. Potrivit articolului 5 din această lege:

„Cerința pentru acordarea resurselor minime garantate pentru acoperirea necesităților este ca o persoană în sensul articolului 4

(1) să se afle într-o situație de dificultate socială (articolul 6) și

(2) să fie dispusă să încerce să evite, să atenueze sau să depășească situația de dificultate socială (articolul 7).”

19. Articolul 6 din ooBMSG prevedea:

„(1) Persoanele se află într-o situație de dificultate socială atunci când nu pot să asigure

1. propria subzistență și locuință sau

2. nevoile de subzistență și de locuință ale membrilor de familie aflați în întreținerea lor care locuiesc împreună cu ele în aceeași gospodărie

sau să asigure, în acest context, resursele necesare în caz de boală, de sarcină și de naștere.

(2) Nevoile de subzistență menționate la alineatul (1) includ cheltuielile pentru nevoile periodice pe care le implică o viață demnă, în special pentru alimente, îmbrăcăminte, igienă, mobilierul și dotările locuinței, încălzire, energie electrică și celelalte nevoi personale, precum nevoia de a participa în mod adecvat la viața socială și culturală.

(3) Cerințele privind locuința menționate la alineatul (1) includ chiria periodică, taxele și impozitele generale necesare pentru asigurarea unei locuințe corespunzătoare.

[…]”

20. OöADG a transpus Directiva 2000/43. Articolul 1 din această directivă, intitulat „Interzicerea discriminării”, interzice orice discriminare directă sau indirectă împotriva persoanelor fizice, printre altele pe baza originii etnice. Articolul respectiv nu se aplică, potrivit articolului 3 din legea menționată, în cazul inegalităților de tratament bazate pe cetățenie, în măsura în care sunt impuse de lege sau justificate în mod obiectiv, iar normele Uniunii Europene sau convențiile internaționale care alcătuiesc cadrul juridic al integrării europene în ceea ce privește egalitatea persoanelor nu se opun unui astfel de tratament.

21. Potrivit articolului 8 din această lege:

„(1) În cazul încălcării interdicției privind discriminarea pe baza motivelor menționate la articolul 1, persoana în cauză are […] dreptul la o despăgubire corespunzătoare […]

Pe lângă dreptul la repararea prejudiciului material, ea are totodată dreptul la o despăgubire corespunzătoare pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirii pentru prejudiciul moral suferit nu poate fi mai mic de 1 000 de euro.

[…]”

III. Situația de fapt din procedura principală și cererea de decizie preliminară

22. Reclamantul este un resortisant turc care s-a născut în anul 1981. Acesta trăiește însă în Austria din anul 1997, fiind un „resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung” în sensul Directivei 2003/109. El locuiește împreună cu soția sa și cu cei trei copii în Land Oberösterreich (landul Austria Superioară) și a beneficiat de ajutor pentru locuință în temeiul oöWFG până la sfârșitul anului 2017.

23. Începând de la 1 ianuarie 2018, acordarea ajutorului pentru locuință în beneficiul resortisanților țărilor terțe – spre deosebire de acordarea acestuia în beneficiul cetățenilor Uniunii, al resortisanților unui stat din SEE și al membrilor de familie în sensul Directivei 2004/38/CE – este condiționat, în temeiul articolului 6 alineatul (9) punctul 3 și alineatul (11) din oöWFG, de dovedirea anumitor cunoștințe de bază de limba germană.

24. Reclamantul stăpânește germana la nivelul cerut, însă nu dispune de niciuna dintre dovezile formale prevăzute privind cunoașterea limbii respective, motiv pentru care cererea sa de ajutor pentru locuință a fost respinsă. El îndeplinește toate celelalte condiții și, de exemplu, ar beneficia de ajutorul pentru locuință dacă ar fi resortisant al SEE

25. Reclamantul solicită de la Land Oberösterreich (landul Austria Superioară) o despăgubire într-un cuantum corespunzător ajutorului pentru locuință neacordat aferent lunilor ianuarie-noiembrie 2018, și anume 281,54 euro pe lună, precum și o despăgubire pentru prejudiciul moral în cuantum de 1 000 de euro. În susținerea acestei cereri, el invocă articolul 8 din oöADG, care a transpus Directiva 2000/43. Reclamantul a susținut că articolul 6 alineatul (9) punctul 3 și alineatul (11) din oöWFG l-ar discrimina ca urmare a apartenenței sale etnice, fără nicio justificare obiectivă. În plus, ajutorul pentru locuință ar fi o indemnizație de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109.

26. În opinia Land Oberösterreich, nu există o diferență de tratament bazată pe apartenența etnică, cerința privind limba germană este justificată în mod obiectiv, iar ajutorul pentru locuință nu reprezintă o indemnizație de bază în sensul Directivei 2003/109.

27. Bezirksgericht Linz (Tribunalul Districtual Linz), instanța de prim grad, a admis integral solicitările reclamantului. Acesta a statuat astfel că ajutorul pentru locuință este o indemnizație de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109. În plus, a considerat că cerința privind dovedirea cunoștințelor de limba germană nu este obiectivă și că aceasta îl discriminează pe reclamant ca urmare a „apartenenței etnice” a acestuia. Astfel, instanța a apreciat că pretențiile reclamantului bazate pe ooADG erau întemeiate.

28. Land Oberösterreich a formulat apel împotriva acestei decizii la instanța de trimitere.

29. Instanța de trimitere consideră că, în cazul în care ajutorul pentru locuință este o indemnizație de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, acesta trebuie, din punctul de vedere al dreptului Uniunii, să fie acordat reclamantului fie și numai pentru acest motiv, indiferent dacă există sau nu o discriminare. Reclamantul solicită însă de asemenea, pe lângă ajutorul pentru locuință neacordat, o despăgubire pentru prejudiciul moral cauzat de discriminarea pentru motivul apartenenței sale etnice. Instanța de trimitere consideră totodată că Land Oberösterreich, în cazul în care face uz de derogarea prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, este obligat, atunci când instituie o astfel de reglementare, să respecte celelalte cerințe ale dreptului Uniunii, precum Directiva 2000/43 și carta, și să se abțină să aplice criterii discriminatorii.

30. În prezenta procedură, se poate concepe ca Directiva 2000/43 să nu fie aplicabilă, în special în lumina articolului 3 alineatul (2) din cuprinsul său. Totuși, potrivit instanței de trimitere, aceasta nu ar însemna în mod necesar că nu există nicio discriminare interzisă de cartă. În această privință, instanța de trimitere observă că de fapt carta nu prevede o excepție similară cu articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2000/43. Instanța de trimitere consideră că este posibil ca articolul 6 alineatele (9) și (11) din ooWFG să fie contrar dreptului Uniunii ca urmare a încălcării cartei.

31. Instanța de trimitere observă că, potrivit Ausschuss für Wohnbau, Baurecht und Naturschutz (Comitetul pentru construirea de locuințe, dreptul construcțiilor și protecția naturii, denumit în continuare „comitetul”) din Landtag (Parlamentul landului) din Austria Superioară, ajutorul pentru locuință nu este o indemnizație socială de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109. Cerințele Directivei 2003/109 cu privire la indemnizațiile de bază sunt cuprinse în ooBMSG. Potrivit instanței de trimitere, comitetul intenționa să utilizeze excepția de la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109. Cu toate acestea, deși resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung nu erau excluși în mod general de la ajutorul pentru locuință, le-au fost impuse condiții suplimentare. Instanța de trimitere nu este însă obligată să respecte interpretarea dată de comitet articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109.

32. Instanța de trimitere consideră că aplicarea principiilor stabilite în Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233), și la articolul 34 din cartă în cazul ajutorului pentru locuință acordat în landul Austria Superioară nu este clară. Obiectivul ajutorului pentru locuință este de a preveni o sarcină excesivă în materie de cheltuieli cu locuința. Având în vedere cuantumul său și condițiile acordării sale, acesta este un ajutor pentru cheltuielile cu locuința, care depinde în special de venit, de numărul de persoane din gospodărie și de dimensiunea locuinței, și este plafonat la 300 de euro. Ajutorul pentru locuință nu este conceput pentru a acoperi integral cheltuielile cu locuința ale beneficiarului ajutorului, ci acoperă în mod normal o parte din cheltuielile cu locuința, astfel încât persoanele cu venituri mici să nu fie obligate să consacre o parte prea importantă din venitul lor pentru o locuință adecvată.

33. În schimb, venitul minim garantat prevăzut de oöBMSG urmărește în general să permită persoanelor care se află într-o situație socială precară o viață demnă, inclusiv o locuință. Acesta este supus unor condiții mult mai stricte decât ajutorul pentru locuință, de el putând beneficia persoanele fără venit sau cu venituri extrem de mici. În anumite cazuri, este posibil să se beneficieze atât de ajutorul pentru locuință, cât și de venitul minim garantat (în anumite împrejurări cu o deducere parțială a unuia în raport cu celălalt). Cu toate acestea, categoriile-țintă ale acestor două prestații sociale nu sunt identice.

34. Având în vedere această logică normativă, instanța de trimitere ridică în special problema dacă (și, dacă este cazul, în funcție de care împrejurări suplimentare) numai indemnizațiile prevăzute de oöBMSG pot fi considerate indemnizații de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 sau dacă o astfel de indemnizație este și ajutorul pentru locuință furnizat în temeiul oöWFG, din moment ce urmărește să atenueze o sarcină nerezonabilă ca urmare a cheltuielilor cu locuința. Aceasta chiar dacă, spre deosebire de venitul minim garantat, el nu presupune o situație socială precară a persoanei în cauză.

35. Cu privire la problema discriminării pe baza „rasei sau originii etnice” în sensul Directivei 2000/43, instanța de trimitere afirmă că oöADG transpune Directiva 2000/43. Instanța respectivă consideră că, în temeiul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2000/43, o diferență de tratament întemeiată pe criteriul calității de resortisant al unei țări terțe nu intră în principiu în domeniul de aplicare al acestei directive [9]. Totuși, se ridică problema dacă, în anumite condiții, trimiterea la cetățenie poate constitui totuși o formă de discriminare indirectă bazată pe originea etnică.

36. În speță, instanța de trimitere este sesizată cu examinarea articolului 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG. Dispozițiile menționate nu numai că operează o distincție pe baza calității de resortisant al unei țări terțe, ci prevăd totodată o cerință privind cunoașterea limbii germane la un anumit nivel, care nu poate fi dovedită decât în anumite moduri, reglementate în mod specific.

37. În ipoteza în care se constată că articolul 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG constituie o discriminare indirectă sau „disimulată”, instanța de trimitere apreciază că justificarea obiectivă a acestei reglementări ar trebui analizată în lumina articolului 2 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2000/43.

38. Mai mult, în cazul în care Curtea ar considera că Directiva 2000/43 este inaplicabilă situației în discuție în litigiul principal – în special ca urmare a articolului 3 alineatul (2) din directiva respectivă –, instanța de trimitere ridică problema dacă norma prevăzută la articolul 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG trebuie examinată în raport cu carta. Articolul 51 alineatul (1) din cartă prevede că aceasta trebuie luată în considerare în cazul în care statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii. Instanța de trimitere consideră că o reglementare precum articolul 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG nu poate fi aplicată decât luând în considerare cerințele cartei. S-ar putea considera că este aplicabilă carta în special întrucât există cerințe din dreptul Uniunii cu privire la acordarea ajutorului social resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung, iar reglementările naționale în discuție în litigiul principal pot fi considerate ca punând în aplicare aceste principii.

39. Articolul 21 din cartă prevede printre altele interzicerea oricărei discriminări bazate pe originea etnică. Orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților recunoscute prin cartă trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți. Prin respectarea principiului proporționalității, pot fi impuse restrângeri numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți [10].

9 Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, punctele 48-50), și Hotărârea din 6 aprilie 2017, Jyske Finans (C-668/15, EU:C:2017:278).

10 A se vedea articolul 52 alineatul (1) din cartă.

40. În aceste împrejurări, Landesgericht Linz (Tribunalul Regional Linz) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 11 din [Directiva 2003/109] trebuie să fie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale precum articolul 6 alineatele (9) și (11) din [oöWFG], care permite acordarea prestației sociale a ajutorului pentru locuință fără a fi necesar să se facă dovada cunoștințelor lingvistice cetățenilor Uniunii, resortisanților unui stat din Spațiul Economic European (SEE) și membrilor familiei acestora în sensul [Directivei 2004/38], însă impune resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung în sensul [Directivei 2003/109] cunoștințe de bază de limba germană, care trebuie dovedite într-un anumit mod, în condițiile în care acest ajutor pentru locuință ar trebui să compenseze sarcini nerezonabile sub forma costurilor pentru locuință, chiar dacă este necesar să se asigure un nivel minim de subzistență (inclusiv o locuință) prin intermediul altei prestații sociale (venit minim garantat în funcție de necesități, în conformitate cu [oöBMSG]) pentru persoanele cu o situație socială precară?

2) Interdicția «discriminării directe sau indirecte pe baza rasei sau originii etnice» prevăzută la articolul 2 din [Directiva 2000/43] trebuie interpretată în sensul că se opune unei dispoziții naționale precum cea prevăzută la articolul 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG, care permite acordarea unei prestații sociale (ajutorul pentru locuință prevăzut de oöWFG) cetățenilor Uniunii, resortisanților unui stat din SEE și membrilor de familie în sensul [Directivei 2004/38] fără a fi necesar să se facă dovada cunoștințelor lingvistice, însă impune resortisanților țărilor terțe (inclusiv rezidenților pe termen lung în sensul [Directivei 2003/109]) cunoștințe de bază de limba germană, care trebuie dovedite într-un anumit mod?

În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare:

3) Principiul nediscriminării pe motive de origine etnică prevăzut la articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale precum cea prevăzută la articolul 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG, care permite acordarea unei prestații sociale (ajutorul pentru locuință prevăzut de oöWFG) fără a fi necesar să se facă dovada cunoștințelor lingvistice cetățenilor Uniunii, resortisanților unui stat din SEE și membrilor de familie în sensul [Directivei 2004/38], însă impune resortisanților țărilor terțe (inclusiv rezidenților pe termen lung în sensul [Directivei 2003/109]) cunoștințe de bază de limba germană, care trebuie dovedite într-un anumit mod?”

IV. Procedura în fața Curții

41. Reclamantul (KV), pârâtul (Land Oberösterreich) și Comisia au depus observații scrise.

42. După cum a solicitat Curtea, prezentele concluzii se vor concentra pe prima întrebare adresată de instanța de trimitere.

V. Analiză

A. Observații preliminare:

43. Articolul 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109 impune statelor membre să se asigure că resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung beneficiază de egalitate de tratament cu cel aplicat resortisanților naționali în ceea ce privește securitatea socială, asistența socială și protecția socială definite de legislația internă. Articolul 11 alineatul (4) din această directivă prevede însă că, în ceea ce privește asistența socială și protecția socială, statele membre pot limita aplicarea egalității de

tratament la ceea ce directiva denumește „acordarea indemnizațiilor de bază”[11]. Nu putem să nu considerăm regretabil faptul că legiuitorul Uniunii nu a încercat să furnizeze orientări suplimentare asupra acestei chestiuni. Practic orice asemenea plăți pot fi considerate „de bază” de către cei care depind de asistența socială și de diverse prestații sociale acordate de statele membre. Din această perspectivă, este dificil să se facă distincție între plățile de acest tip.

44. Totuși, potrivit unei jurisprudențe constante, Directiva 2003/109 prevede un drept la egalitate de tratament, care constituie regula generală, și enumeră derogările de la acest drept pe care le pot stabili statele membre și care trebuie să fie interpretate în mod restrictiv. Mai mult, aceste derogări nu pot fi invocate decât dacă organele competente să aplice această directivă din statul membru în discuție au precizat în mod clar că intenționau să invoce aceste derogări[12].

45. Din cererea de decizie preliminară reiese în mod clar că reclamantul este „resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung” în conformitate cu prevederile Directivei 2003/109. Dat fiind statutul său, solicitantul are astfel, în principiu, dreptul să pretindă, în temeiul articolului 11 alineatul (1) litera (d) din această directivă, egalitatea de tratament printre altele cu cel aplicat resortisanților naționali ai statului membru în cauză (Austria) în ceea ce privește securitatea socială, asistența socială și protecția socială.

46. În procedura principală, reclamantul susține că are dreptul la o prestație socială sub forma ajutorului pentru locuință. Deși reiese în mod cert implicit, în opinia noastră, din cererea de decizie preliminară că prestația în discuție sub forma ajutorului pentru locuință[13] intră sub incidența articolului 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109[14], revine în final instanței de trimitere sarcina de a verifica acest lucru, dată fiind lipsa unei definiții autonome și uniforme în dreptul Uniunii a noțiunilor de „securitate socială”, „asistență socială” și „protecție socială”[15], care este atestată în special de trimiterea la dreptul național efectuată atât la articolul 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109, cât și la articolul 34 alineatul (3) din cartă[16].

11 Articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 nu permite statelor membre o derogare de la principiul respectiv în ceea ce privește prestațiile de securitate socială, astfel cum este definită aceasta de legislația națională. Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, punctul 83).

12 A se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 2020, VR (Prestații familiale pentru rezidenții pe termen lung) (C-303/19, EU:C:2020:958, punctele 21-23 și jurisprudența citată).

13 În secțiunea C. a cererii sale de decizie preliminară, instanța de trimitere afirmă că ajutorul pentru locuință acordat în conformitate cu condițiile prevăzute de oöWFG este o prestație socială. S-ar părea, potrivit articolului 23 din oöWFG, că ajutorul pentru locuință poate fi plătit inclusiv locatarului principal sau proprietarului unei locuințe.

14 Acest lucru reiese cu evidență în special din trimiterea făcută de instanța de trimitere la excepția de la articolul 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109 prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din cuprinsul său. Această din urmă dispoziție ar fi lipsită de relevanță dacă prestația acordată în temeiul oöWFG nu ar intra în sfera noțiunii de asistență socială sau de protecție socială în sensul articolului 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109. Mai mult, pârâtul nu contestă în mod explicit în observațiile sale prezentate Curții că prestația acordată în temeiul oöWFG constituie o formă de asistență socială sau de protecție socială în sensul articolului 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109, ci susține mai degrabă că prestația respectivă nu este o indemnizație de bază în sensul directivei menționate. Revine în final instanței de trimitere sarcina să stabilească acest lucru.

15 Potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul Uniunii nu limitează competența statelor membre de a-și organiza sistemele de securitate socială. În lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii, fiecare stat membru stabilește condițiile în temeiul cărora sunt acordate prestațiile de securitate socială, precum și valoarea acestor prestații și perioada pentru care sunt acordate. Totuși, atunci când își exercită această competență, statele membre trebuie să se conformeze dreptului Uniunii. Hotărârea din 25 noiembrie 2020, VR (Prestații familiale pentru rezidenții pe termen lung) (C-303/19, EU:C:2020:958, punctul 20 și jurisprudența citată). A se vedea și Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, punctele 77 și 78), în care Curtea a afirmat printre altele că, în cazul lipsei unei definiții autonome și uniforme, proprie dreptului Uniunii, pentru noțiunile de securitate socială, de asistență socială și de protecție socială, legiuitorul Uniunii a intenționat să respecte diferențele care există între statele membre cu privire la definiția și la domeniul de aplicare exact al noțiunilor în discuție.

16 La punctul 81 din Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233), Curtea a constatat că, din moment ce atât articolul 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109, cât și articolul 34 alineatul (3) din cartă se referă la dreptul național, revine instanței de trimitere competența să aprecieze, ținând cont de obiectivul de integrare urmărit de această directivă, dacă un anumit ajutor corespunde uneia dintre categoriile vizate la articolul 11 alineatul (1) litera (d). Potrivit articolului 34 alineatul (3) din cartă, pentru a combate marginalizarea socială și sărăcia, Uniunea (și astfel statele membre atunci când pun în aplicare dreptul Uniunii) „recunoaște și respectă dreptul la asistență socială și la asistență în ceea ce privește locuința, destinate să asigure o viață demnă tuturor celor care nu dispun de resurse suficiente, în conformitate cu normele stabilite de dreptul Uniunii și de legislațiile și practicile naționale”.

47. Totuși, în pofida lipsei unei definiții autonome și uniforme, proprie dreptului Uniunii, pentru asemenea noțiuni, statele membre nu pot să aducă atingere efectului util al Directivei 2003/109 atunci când aplică principiul egalității de tratament prevăzut la articolul 11 alineatul (1) litera (d) din această directivă [17].

48. Mai mult, stabilind măsurile de securitate socială, de asistență socială și de protecție socială definite de legislația națională care sunt subordonate principiului egalității de tratament consacrat la articolul 11 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2003/109, statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii în temeiul articolului 51 alineatul (1) din cartă și trebuie să respecte drepturile și principiile prevăzute de aceasta, în special pe cele enunțate la articolul 34 din cuprinsul său [18].

49. Din cererea de decizie preliminară reiese cu claritate că resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung nu au fost excluși în general de la ajutorul pentru locuință în temeiul oöWFG, ci mai degrabă le-au fost impuse anumite condiții suplimentare. În consecință, resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung erau tratați în mod diferit față de cetățenii austrieci, ai Uniunii și ai unui stat din SEE în ceea ce privește prestația respectivă [19]. O asemenea inegalitate de tratament ar fi contrară prevederilor articolului 11 din Directiva 2003/109 dacă ajutorul pentru locuință acordat în temeiul oöWFG constituie o indemnizație de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din directiva menționată. Vom analiza acum aspectul dacă un astfel de ajutor pentru locuință este o indemnizație de bază în acest sens.

B. Noțiunea de „indemnizații de bază” – articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109

50. Prin intermediul primei sale întrebări, instanța de trimitere s-a concentrat, în cererea de decizie preliminară, pe noțiunea de „indemnizații de bază” în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109. În această privință, instanța respectivă a arătat că, potrivit comitetului [20], prestația acordată în temeiul oöWFG *nu* este o indemnizație socială de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 și că indemnizațiile de bază sunt acoperite de oöBMSG. Prin urmare, în opinia instanței de trimitere, acest comitet a exprimat astfel faptul că Parlamentul landului Austria Superioară intenționează să utilizeze excepția prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109.

51. Din cererea de decizie preliminară reiese în mod clar că instanța de trimitere consideră că venitul minim garantat prevăzut de oöBMSG este o indemnizație de bază întrucât garantează un venit minim pentru a permite persoanelor care se află într-o situație socială precară o viață demnă, inclusiv o locuință. Totuși, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la aspectul dacă prestația acordată în temeiul oöWFG poate constitui totuși o indemnizație de bază.

52. La punctele 90-92 din Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233), Curtea a afirmat că sensul și domeniul de aplicare al noțiunii „indemnizații de bază”, cuprinsă în articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, trebuie să fie analizate ținând cont de contextul în care se înscrie acest articol și de obiectivul urmărit de directiva respectivă, și anume integrarea resortisanților țărilor

17 A se vedea Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, punctul 78).

18 Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, punctele 79 și 80). Considerentul (3) al Directivei 2003/109 precizează că „[p]rezenta directivă respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în special de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene”.

19 Instanța de trimitere a afirmat în cererea sa de decizie preliminară că în anul 2013 o lege de modificare a oöWFG prevedea printre altele că resortisanții țărilor terțe trebuie să îndeplinească, în cursul ultimilor cinci ani, anumite cerințe privind venitul minim, care nu sunt aplicabile în privința cetățenilor austrieci și a persoanelor asimilate acestora din urmă. Instanța de trimitere nu a indicat obiectivul condiției suplimentare respective stabilite pentru resortisanții țărilor terțe. Mai mult, instanța menționată nu a adresat Curții o întrebare în această privință, poate datorită faptului că această condiție pare să fie oricum îndeplinită de reclamant. Întrebările se referă numai la cerința suplimentară impusă resortisanților țărilor terțe de a deține cunoștințe de bază de limba germană, care trebuie dovedite într-un anumit mod.

20 A se vedea punctul 31 din prezentele concluzii.

terțe care au avut reședința în mod legal și pentru o perioadă lungă în statele membre [21]. Potrivit articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, statele membre pot limita aplicarea egalității de tratament de care beneficiază resortisanții țărilor terțe care s-au stabilit pe teritoriul lor în mod legal și durabil, *„cu excepția prestațiilor de asistență socială și de protecție socială acordate de autoritățile publice la nivel național, regional sau local care îi permit persoanei satisfacerea necesităților de bază precum hrana, locuința și starea de sănătate”* [22]. Curtea a amintit la punctul 92 din această hotărâre că, potrivit articolului 34 din cartă, Uniunea recunoaște și respectă dreptul la asistență socială și la asistență în ceea ce privește locuința, destinate să asigure o viață demnă tuturor celor care nu dispun de resurse suficiente. Atunci când un ajutor îndeplinește finalitatea prevăzută de articolul 34 din cartă, acesta nu poate fi considerat, în dreptul Uniunii, că nu face parte din indemnizațiile de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109. În consecință, Curtea a statuat că revine instanței naționale sarcina de a efectua constatările necesare, luând în considerare finalitatea acestui ajutor, cuantumul său, condițiile de acordare a acestuia și locul acestui ajutor în sistemul italian de asistență socială.

53. Având în vedere pasajele de mai sus din Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233), este clar că prestațiile care permit persoanelor care nu dispun de resurse suficiente pentru acoperirea nevoilor lor legate de locuință pentru a le asigura o viață demnă constituie indemnizații de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109.

54. În opinia noastră, este important să se sublinieze de la bun început că statele membre sau regiunile pot acorda o varietate de asemenea indemnizații de bază care sunt adaptate să răspundă nevoilor specifice ale persoanelor fizice sau ale gospodăriilor în funcție de situația lor economică și familială. Aceasta este situația în special în domeniul complex al ajutoarelor pentru locuință și cazare în care o gamă variată de măsuri pot fi considerate necesare de legiuitor [23].

55. Deși un studiu comparativ al diferitelor prestații sociale acordate de un stat membru în materie de locuințe și cazare prezintă interes și ajută la dezvăluirea naturii și întinderii acestor prestații și a locului lor în cadrul sistemului regional/național de asistență socială, considerăm că în prezenta procedură trebuie să se pună accentul pe natura ajutorului acordat în temeiul oöWFG și în special pe obiectivele urmărite de ajutorul respectiv și pe condițiile aplicabile pentru acordarea sa [24].

56. Simplul fapt că oöBMSG, care acordă ajutor pentru locuință persoanelor fără niciun venit sau cu venit extrem de redus, instituie o indemnizație de bază și urmărește să îi protejeze pe cei mai nevoiași nu înseamnă în sine că ajutoarele pentru locuință acordate în temeiul oöWFG nu ar trebui să constituie de asemenea o indemnizație de bază destinată să asigure beneficiarilor săi o viață demnă în temeiul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 și, de altfel, al articolului 34 alineatul (3) din cartă.

21 A se vedea și Hotărârea din 14 martie 2019, Y.Z. și alții (Fraude în materie de reîntregire a familiei) (C-557/17, EU:C:2019:203, punctul 63), în care Curtea a arătat că reiese din considerentele (2), (4), (6) și (12) ale Directivei 2003/109 că aceasta urmărește să garanteze integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au instalat în mod durabil și legal în statele membre și, în acest scop, să apropie drepturile acestor resortisanți de cele de care se bucură cetățenii Uniunii, în special prin instituirea egalității de tratament cu aceștia din urmă într-o gamă largă de domenii economice și sociale. Astfel, statutul de rezident pe termen lung permite persoanei care beneficiază de acesta să se bucure de egalitate de tratament în domeniile vizate la articolul 11 din Directiva 2003/109, în condițiile prevăzute la acest articol.

22 Hotărârea din 24 aprilie 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, punctul 91). Sublinierea noastră.

23 După cum a afirmat Comisia în observațiile sale, într-un stat membru pot exista în paralel diferite ajutoare pentru locuință cu obiective similare.

24 Pârâtul a arătat în observațiile sale că ajutorul pentru locuință acordat în temeiul oöWFG depinde, în principiu, de existența unor resurse peste pragul specific unei activități salariate minore. Ca măsură de sprijin, ajutorul pentru locuință este destinat în principal persoanelor care au dificultăți în acoperirea nevoilor lor, dar care, în principiu, trăiesc din venitul propriu. În această privință, observăm că reclamantul a afirmat în observațiile sale că nu are dreptul la prestația acordată în temeiul oöBMSG întrucât venitul său este prea ridicat. Acestea sunt probleme de fapt a căror verificare este de competența instanței de trimitere.

57. Instanța de trimitere a arătat că obiectivul ajutorului pentru locuință acordat în temeiul oöWFG este de a preveni o sarcină excesivă pentru persoanele cu venituri mici ca urmare a cheltuielilor cu locuința. Prin urmare, ajutorul acoperă de regulă o parte [25] din cheltuielile cu locuința pentru ca astfel de persoane să nu fie obligate să cheltuiască un procent prea mare din venitul lor pe o locuință adecvată. Astfel, din explicațiile furnizate de instanța de trimitere, de reclamant și de pârât ar rezulta că, sub rezerva verificării acestui aspect de către instanța respectivă, ajutorul pentru locuință acordat în temeiul oöWFG (care este stabilit printre altele pe baza mijloacelor deținute) depinde de numărul membrilor gospodăriei și de dimensiunea locuinței și este plafonat la 300 de euro. Prin urmare, aceasta nu este destinat ca atare să asigure particularilor un nivel minim de subzistență (inclusiv o locuință), ci mai degrabă să garanteze că gospodăriile cu venituri reduse au acces la o locuință adecvată, făcând acest acces (mai) ușor. Astfel, s-ar părea că prestația acordată în temeiul oöWFG poate fi acordată în anumite împrejurări concrete, cel puțin în parte, pe lângă prestația acordată în conformitate cu oöBMSG.

58. Ajutorul acordat în temeiul oöWFG, care este adaptat pentru a garanta că persoanele și gospodăriile cu venituri reduse nu cheltuiesc un procent prea mare din veniturile lor pe o locuință adecvată, pare astfel să urmărească, sub rezerva verificării acestui aspect de către instanța de trimitere, să asigure beneficiarilor săi o viață demnă întrucât le acordă accesul mai ușor, nu doar la o locuință adecvată, pe care nu ar putea altfel să și-o permită, ci și în mod implicit la alte bunuri de strictă necesitate precum alimentele și îmbrăcămintea, care ar putea în caz contrar să fie compromis dacă ar trebui să cheltuie o proporție mai mare din venitul lor pe locuință. Din nou sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, s-ar părea că prestația acordată în temeiul oöWFG intră sub incidența articolului 34 alineatul (3) din cartă în calitate de prestație destinată să „combată marginalizarea socială și sărăcia” pentru a asigura o viață demnă celor care nu dispun de resurse suficiente.

59. În aceste împrejurări, considerăm că dreptul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung ai unui stat membru, pe picior de egalitate printre altele cu resortisanții statului membru respectiv, de acces la o locuință adecvată pe care altfel nu ar putea să și-o permită fără a sacrifica alte nevoi elementare este esențial pentru asigurarea integrării economice și sociale continue a unor asemenea resortisanți ai țărilor terțe. Concepută având în vedere în acest scop, prestația prevăzută de oöWFG trebuie astfel să fie considerată o indemnizație de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 [26].

C. Cerința privind dovedirea într-un anumit mod a cunoștințelor de bază de limba germană

60. Totuși, în ipoteza în care Curtea consideră că prestația acordată în temeiul oöWFG nu este o indemnizație de bază în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, s-ar ridica problema dacă un stat membru, în loc să excludă accesul resortisanților țărilor terțe cu statut de rezident pe termen lung la această prestație, poate condiționa accesul lor la prestația menționată de dovedirea într-un anumit mod a cunoașterii la nivel de bază a limbii statului membru respectiv, în speță limba germană.

61. Pentru examinarea problemei în cauză, este necesar mai întâi să se stabilească dacă un stat membru, atunci când aplică derogarea prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, pune în aplicare dreptul Uniunii și trebuie astfel să respecte în special carta și principiile generale ale dreptului Uniunii, precum principiul proporționalității.

25 Ajutorul pentru locuință acordat în temeiul oöWFG este plafonat la 300 de euro pe lună. În schimb, instanța de trimitere a arătat că prestația acordată în conformitate cu oöBMSG poate ajunge la 921,30 de euro pe lună pentru o singură persoană.

26 La punctul 32 din Hotărârea din 4 iunie 2015, P și S (C-579/13, EU:C:2015:369), Curtea a subliniat importanța acordată de legiuitorul Uniunii măsurilor de integrare, astfel cum reiese în special din considerentul (4) al Directivei 2003/109, care prevede că integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au stabilit pentru o perioadă lungă în statele membre reprezintă un element-cheie în promovarea coeziunii economice și sociale, obiectiv fundamental al Uniunii, prevăzut de tratat.

62. Sau, altfel spus, atunci când un stat membru utilizează posibilitatea acordată în mod specific de articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 de a deroga de la principiul egalității de tratament în ceea ce privește anumite indemnizații care nu sunt de bază, prevăzute în conformitate cu articolul 11 alineatul (1) litera (d) din această directivă, el pune în aplicare dreptul Uniunii și, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce măsură statul membru respectiv este liber să stabilească criteriile pentru accesul la astfel de prestații?

63. Potrivit unei jurisprudențe constante, drepturile fundamentale garantate astfel în ordinea juridică a Uniunii au vocație de a fi aplicate în toate situațiile reglementate de dreptul Uniunii [27], dar nu și în afara unor asemenea situații [28]. Astfel, aplicabilitatea dreptului Uniunii o implică pe cea a drepturilor fundamentale garantate printre altele de cartă [29].

1. Aplicabilitatea cartei și a principiilor generale ale dreptului Uniunii în cazul unei reglementări naționale care pune în aplicare derogarea prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109

64. Atunci când dispozițiile dreptului Uniunii în domeniul în cauză nu reglementează un aspect și nu impun nicio obligație specifică statelor membre în privința unei situații date, reglementarea națională pe care un stat membru o adoptă în ceea ce privește acest aspect se situează în afara domeniului de aplicare al cartei, iar situația în cauză nu poate fi apreciată în raport cu dispozițiile acesteia din urmă. Astfel, atunci când dreptul Uniunii permite în mod specific statelor membre să adopte măsuri care acordă condiții mai favorabile decât cele prevăzute de dreptul Uniunii, aceste măsuri intră în sfera exercitării competenței reținute a statelor membre, fără a fi reglementate de dreptul Uniunii și fără a intra în domeniul de aplicare al acesteia din urmă [30].

65. Un exemplu în acest sens este articolul 13 din Directiva 2003/109, intitulat „Dispoziții de drept intern mai favorabile”, care permite statelor membre să elibereze permise de ședere permanente sau cu durată de validitate nelimitată resortisanților țărilor terțe în condiții mai favorabile decât cele stabilite de directiva respectivă [31]. În Hotărârea din 17 iulie 2014, Tahir (C-469/13, EU:C:2014:2094, punctul 43), Curtea a afirmat că un permis de ședere eliberat de un stat membru în condiții mai favorabile decât cele stabilite prin dreptul Uniunii nu poate în niciun caz să constea într-un permis de ședere UE de rezident pe termen lung în sensul Directivei 2003/109 [32].

27 A se vedea, pentru o enunțare timpurie a acestui principiu, Hotărârea din 13 iulie 1989, Wachauf (5/88, EU:C:1989:321, punctul 17 și jurisprudența citată). A se vedea mai recent Hotărârea din 19 noiembrie 2019, TSN și AKT (C-609/17 și C-610/17, EU:C:2019:981, punctul 43).

28 A se vedea Hotărârea din 6 martie 2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126, punctele 26-28). Dispozițiile cartei se adresează statelor membre, potrivit articolului 51 alineatul (1) din cuprinsul său, numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii. În conformitate cu articolul 51 alineatul (2) din cartă, aceasta nu extinde domeniul de aplicare al dreptului Uniunii Europene în afara competențelor Uniunii, nu creează nicio competență sau sarcină nouă pentru Uniune și nu modifică competențele și sarcinile stabilite de tratate. Hotărârea din 15 noiembrie 2011, Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 71).

29 Hotărârea din 30 aprilie 2014, Pfleger și alții (C-390/12, EU:C:2014:281, punctul 34).

30 A se vedea Hotărârea din 19 noiembrie 2019, TSN și AKT (C-609/17 și C-610/17, EU:C:2019:981, punctele 52-54 și jurisprudența citată).

31 Hotărârea din 17 iulie 2014, Tahir (C-469/13, EU:C:2014:2094, punctul 39).

32 A se vedea și articolul 3 alineatul (5) din Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO 2003, L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164), care prevede că statele membre pot stabili sau menține, în domeniul reîntregirii familiei, condiții mai favorabile decât cele cuprinse în Directiva 2003/86 și în Hotărârea din 12 decembrie 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Reîntregirea familiei – sora unui refugiat) (C-519/18, EU:C:2019:1070, punctul 43).

66. În schimb, dacă un act legislativ al Uniunii conferă statelor membre libertatea de a alege între mai multe modalități de aplicare sau o putere discreționară sau de apreciere care este parte integrantă a regimului stabilit de acest act sau autorizează adoptarea de către statele membre a unor măsuri specifice destinate să contribuie la realizarea obiectului său [33], Curtea a afirmat că, în astfel de împrejurări, atunci când adoptă o reglementare națională care pune în aplicare posibilitatea care le este conferită de dreptul Uniunii, statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii, ceea ce face aplicabile carta și principiul proporționalității [34].

67. Articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 autorizează statele membre să excludă sau să deroge de la o obligație care în caz contrar ar fi aplicabilă în temeiul articolului 11 alineatul (1) litera (d) din această directivă. O asemenea derogare, care este preconizată sau avută în vedere în mod special de dreptul Uniunii, este astfel ea însăși guvernată de dreptul Uniunii. În consecință, atunci când un stat membru se întemeiază pe derogarea prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, pune în aplicare dreptul Uniunii. Acesta trebuie astfel să respecte carta și principiile generale recunoscute în ordinea juridică a Uniunii [35].

68. În această privință, Curtea a afirmat în repetate rânduri că, atunci când un stat membru invocă o derogare de la o libertate fundamentală prevăzută în tratat sau motive imperative de interes general pentru a justifica o reglementare care este de natură să împiedice exercitarea unei libertăți fundamentale [36], această justificare, prevăzută de dreptul Uniunii, trebuie să fie interpretată în lumina principiilor generale ale dreptului Uniunii și în special a drepturilor fundamentale garantate de cartă [37]. Astfel, reglementarea națională în cauză nu va putea intra sub incidența excepțiilor prevăzute decât în cazul în care aceasta este conformă cu drepturile fundamentale a căror respectare este asigurată de Curte [38].

69. În ceea ce privește derogările cuprinse în legislația Uniunii, în Hotărârea din 27 iunie 2006, Parlamentul/Consiliul (C-540/03, EU:C:2006:429), Curtea a examinat dacă mai multe derogări speciale din Directiva 2003/86 respectă drepturile fundamentale. După analizarea conținutului și a domeniului de aplicare al acestora, ea a constatat că derogările din directiva în cauză nu au autorizat statele membre, expres sau tacit, să adopte dispoziții de punere în aplicare care ar fi contrare drepturilor

33 A se vedea Hotărârea din 19 noiembrie 2019, TSN și AKT (C-609/17 și C-610/17, EU:C:2019:981, punctul 50 și jurisprudența citată). A se vedea și Hotărârea din 12 decembrie 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Reîntregirea familiei – sora unui refugiat) (C-519/18, EU:C:2019:1070, punctele 39-41 și 58-61).

34 Hotărârea din 12 decembrie 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Reîntregirea familiei – sora unui refugiat) (C-519/18, EU:C:2019:1070, punctele 61 și 67). A se vedea în special Hotărârea din 4 martie 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, punctele 41-44). În această din urmă hotărâre, Curtea a constatat că posibilitatea unui stat membru, în temeiul articolului 7 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/86, de a impune condiții mai dificile în cazul unei persoane care depune o cerere de reîntregire a familiei, stabilind obligația dovedirii faptului că susținătorul reîntregirii dispune de anumite mijloace, trebuie interpretată în lumina drepturilor fundamentale și în special a dreptului la respectarea vieții de familie, consacrat atât de CEDO, cât și de cartă.

35 A se vedea prin analogie Hotărârea din 12 decembrie 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Reîntregirea familiei – sora unui refugiat) (C-519/18, EU:C:2019:1070, punctele 61 și 65-67).

36 Precum libera prestare a serviciilor.

37 Hotărârea din 30 aprilie 2014, Pfleger și alții (C-390/12, EU:C:2014:281, punctele 34-36).

38 Hotărârea din 30 aprilie 2014, Pfleger și alții (C-390/12, EU:C:2014:281, punctele 34-36), este importantă întrucât clarifică în esență faptul că soluția reținută de Curte în Hotărârea din 18 iunie 1991, ERT (C-260/89, EU:C:1991:254, punctul 43), se aplică în privința cartei după intrarea sa în vigoare de la 1 decembrie 2009 odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona. A se vedea articolul 6 alineatul (1) TUE. Utilizarea de către un stat membru a excepțiilor prevăzute de dreptul Uniunii pentru a justifica o împiedicare a unei libertăți fundamentale garantate prin tratat constituie o punere în aplicare a dreptul Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă și o reglementare națională care restrânge libertățile fundamentale garantate prin tratat poate beneficia de excepțiile prevăzute de dreptul Uniunii numai în măsura în care este conformă cu drepturile fundamentale. La punctul 32 din Concluziile sale prezentate în cauza Ispas (C-298/16, EU:C:2017:650), avocatul general Bobek a afirmat că, „din punct de vedere funcțional, este probabil ca o autoritate națională să acționeze în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii *cel puțin* în trei scenarii tipice. În primul rând, autoritatea națională aplică în mod direct un izvor al dreptului Uniunii într-o cauză cu care a fost sesizată, cel mai frecvent un regulament (scenariul *aplicării directe*). În al doilea rând, autoritatea națională aplică reglementări naționale care transpun sau pun în aplicare o măsură sau o obligație din dreptul Uniunii […] (scenariul *aplicării indirecte*). În al treilea rând, autoritatea națională se află într-o situație în care o normă națională utilizează derogări sau justificări ale restricțiilor permise de dreptul Uniunii (scenariul *derogării*)”.

fundamentale. La punctele 104 și 105 din hotărârea respectivă, Curtea a statuat în esență că, deși Directiva 2003/86 lasă statelor membre o marjă de apreciere, ea este suficient de largă pentru a le permite să aplice normele directivei cu respectarea cerințelor care decurg din protecția drepturilor fundamentale [39].

70. În opinia noastră, din jurisprudența de mai sus reiese cu claritate că, atunci când un stat membru adoptă reglementări în temeiul unei derogări sau al unei posibilități stabilite în tratat sau legislația Uniunii precum cea prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 [40], acest stat membru pune în aplicare dreptul Uniunii și, prin urmare, trebuie să respecte carta și principiile generale ale dreptului Uniunii.

71. Dispozițiile cartei nu pot fi interpretate în sensul că acestea ar priva statele membre de marja de apreciere de care dispun atunci când decid să pună în aplicare articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109 [41]. Astfel, este clar că, în conformitate cu prevederile articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, în ceea ce privește asistența socială și protecția socială, statele membre pot limita aplicarea egalității de tratament la acordarea indemnizațiilor de bază. Cu toate acestea, în cazul în care un stat membru adoptă măsuri mai puțin restrictive, acesta trebuie totuși să respecte carta.

72. În plus, atunci când invocă derogarea de la articolul 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109, statele membre pot să nu aplice o reglementare națională care poate să pună în pericol realizarea obiectivelor urmărite prin directiva menționată și, prin urmare, să o lipsească pe aceasta de efectul său util [42].

2. Aplicarea în împrejurările din procedura principală

73. Instanța de trimitere și-a exprimat preocuparea cu privire la articolul 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG. Instanța respectivă a arătat că, potrivit lucrărilor pregătitoare ale Legii din 2017 de modificare a oöWFG, finalitatea articolului 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG era aceea de a prevedea un acces mai restrictiv al resortisanților statelor terțe la ajutoarele pentru locuință, argumentul principal în mod specific în favoarea impunerii cunoștințelor de limba germană fiind acela că ele constituie un element important pentru integrarea socială. Instanța de trimitere ridică problema necesității cerinței lingvistice pe lângă celelalte condiții impuse de oöWFG, dat fiind că resortisanții țărilor terțe nu pot, în orice caz, să beneficieze de ajutorul pentru locuință decât dacă locuiesc în Austria de peste cinci ani și, în mod normal, dacă desfășoară de mai mult timp deja o activitate remunerată. Mai mult, pentru a obține acest statut, resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung în sensul Directivei 2003/109 trebuiau, în orice caz, să îndeplinească deja diverse condiții

39 A se vedea și Hotărârea din 1 martie 2011, Association belge des Consommateurs Test-Achats și alții (C-236/09, EU:C:2011:100, punctele 31 și 32), în care Curtea a statuat că articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2004/113/CE a Consiliului din 13 decembrie 2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii (JO 2004, L 373, p. 37, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 135), care permite unui anumit stat membru să mențină, nelimitat în timp, o scutire sau o derogare de la regula primelor și prestațiilor unisex, este contrar realizării obiectivului egalității de tratament între femei și bărbați, obiectiv pe care îl urmărește Directiva 2004/113, și incompatibil cu articolele 21 și 23 din cartă. A se vedea, în domeniul dreptului de autor, Hotărârea din 29 iulie 2019, Spiegel Online (C-516/17, EU:C:2019:625, punctul 59). La punctul 119 din Avizul 3/15 (Tratatul de la Marrakech privind accesul la operele publicate) din 14 februarie 2017 (EU:C:2017:114), Curtea a arătat în esență că, atunci când statele membre dispun de o marjă de apreciere în temeiul Directivei 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO 2001, L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230) în punerea în aplicare a unei posibilități de a prevedea o excepție sau o limitare în favoarea anumitor utilizatori, respectiva marjă de apreciere derivă din decizia legiuitorului Uniunii de a acorda statelor membre această posibilitate, în limitele cadrului juridic armonizat care asigură o protecție ridicată și omogenă drepturilor de reproducere, de comunicare publică și de distribuire instituit de Directiva 2001/29.

40 Independent de aspectul dacă această posibilitate sau derogare avantajează sau dezavantajează anumite persoane. A se compara Hotărârea din 21 decembrie 2011, N.S. și alții (C-411/10 și C-493/10, EU:C:2011:865), cu Hotărârea din 4 martie 2010, Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117).

41 A se vedea prin analogie Hotărârea din 12 decembrie 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Reîntregirea familiei – sora unui refugiat) (C-519/18, EU:C:2019:1070, punctul 65).

42 A se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2015, P și S (C-579/13, EU:C:2015:369, punctul 45).

de integrare prevăzute de österreichisches Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz (Legea austriacă privind stabilirea și șederea) [43]. În plus, instanța de trimitere are îndoieli în legătură cu motivele pentru care cunoștințele necesare de limba germană, de nivel relativ redus, nu pot fi dovedite decât prin elementele de probă specifice, formale, prevăzute de lege.

74. În temeiul principiului proporționalității, care face parte dintre principiile generale ale dreptului Uniunii, legalitatea unor astfel de cerințe privind cunoștințele lingvistice este subordonată condiției ca acestea să fie adecvate și necesare realizării obiectivelor legitime urmărite, având în vedere că, atunci când este posibilă alegerea dintre mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare și să se asigure că sarcinile impuse nu sunt disproporționate în raport cu scopurile vizate [44].

75. Obiectivul principal al Directivei 2003/109 este integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au stabilit pentru o perioadă lungă în statul membru respectiv. Dobândirea unei cunoașteri a limbii statului membru gazdă facilitează semnificativ comunicarea dintre resortisanții țărilor terțe și resortisanții naționali, favorizează interacțiunea și dezvoltarea de raporturi sociale între aceștia și face mai puțin dificil accesul resortisanților țărilor terțe la piața muncii și la formarea profesională [45].

76. Prin urmare, din cererea de decizie preliminară reiese că unul dintre obiectivele declarate ale modificării oöWFG în anul 2017 este promovarea integrării sociale. În asemenea împrejurări, impunerea unei cerințe privind cunoștințele lingvistice nu este contrară obiectivelor urmărite prin Directiva 2003/109 și nu pune, prin ea însăși, în pericol realizarea lor, ci, dimpotrivă, poate participa la aceasta [46]. Astfel, în Hotărârea din 4 iunie 2015, P și S (C-579/13, EU:C:2015:369), Curtea a statuat că un stat membru poate, în principiu, să impună unui resortisant al unei țări terțe care deține deja statutul de rezident pe termen lung obligația de a promova un examen de integrare civică, cu condiția ca modalitățile sale de aplicare să nu fie susceptibile să pună în pericol realizarea obiectivelor urmărite prin directiva menționată [47].

77. Prin urmare, în acest context este necesar să se examineze modul în care este pusă în aplicare cerința privind cunoștințele lingvistice.

78. S-ar părea, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că lipsa probei privind deținerea cunoștințelor lingvistice la nivelul cerut determină pierderea imediată a cuantumului total al prestației în cauză. Cuantumul în cauză ar putea ajunge până la 300 de euro pe lună. Dat fiind că ajutorul pentru locuință în discuție este disponibil doar pentru persoanele cu venituri mici, suma pierdută ar putea fi importantă în funcție de perioada care ar putea fi necesară pentru îndeplinirea cerinței. După cum a observat reclamantul, pierderea de venituri în cauză poate să conducă la un rezultat contrar obiectivului urmărit și să împiedice integrarea resortisanților țărilor terțe, punând astfel în pericol obiectivele Directivei 2003/109. Obiectivul integrării ar putea fi realizat oricum prin mijloace mai puțin constrângătoare precum, de exemplu, suspendarea prestației sau reducerea sa progresivă până la îndeplinirea cerinței privind cunoștințele lingvistice. Prin urmare, s-ar părea că măsura în cauză nu respectă principiul proporționalității.

43 A se vedea și articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2003/109.

44 A se vedea prin analogie Hotărârea din 25 februarie 2010, Müller Fleisch (C-562/08, EU:C:2010:93, punctul 43).

45 A se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2015, P și S (C-579/13, EU:C:2015:369, punctele 46 și 47). A se vedea, cu privire la interpretarea Directivei 2003/86, Hotărârea din 9 iulie 2015, K și A (C-153/14, EU:C:2015:453, punctul 53), și Hotărârea din 7 noiembrie 2018, C și A (C-257/17, EU:C:2018:876, punctul 55).

46 A se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2015, P și S (C-579/13, EU:C:2015:369, punctul 48). Trebuie să se observe că reclamantul nu contestă faptul că îmbunătățirea integrării sociale a persoanelor care nu dețin cetățenia austriacă este un scop legitim și că cunoașterea limbii poate contribui la realizarea acestui scop. Reclamantul consideră însă că metoda aleasă de pârât pentru realizarea scopului respectiv, care ar avea drept rezultat retragerea sau refuzul de a acorda ajutorul pentru locuință în cauză, nu este nici corespunzătoare, nici necesară în special în cazul său, întrucât a locuit în Austria fără întrerupere timp de peste cinci ani și dispune de un permis de ședere pe termen lung.

47 Curtea a considerat că aspectul dacă statutul de rezident pe termen lung a fost dobândit înainte sau după impunerea obligației de a promova un examen de integrare civică este lipsit de relevanță în această privință.

79. Cu privire la cerința privind cunoștințele lingvistice în sine, instanța de trimitere a afirmat că nivelul necesar – nivelul A2 pe scara Cadrului comun european de referință pentru limbi – este „relativ redus”[48]. Astfel, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, s-ar părea că de fapt cerința nu este atât de exigentă încât să constituie un obstacol dificil de depășit, care să împiedice, în practică[49], resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung să îndeplinească condițiile în vederea obținerii ajutorului pentru locuință în discuție[50].

80. Totuși, avem îndoieli cu privire la necesitatea în toate situațiile a unei astfel de cerințe privind cunoștințele lingvistice, dat fiind că, potrivit instanței de trimitere, pentru a obține acest statut, resortisanții țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung în sensul Directivei 2003/109 trebuiau, în orice caz, să îndeplinească deja diverse condiții de integrare prevăzute de dreptul austriac. Nu este clar însă dacă aceste condiții au impus un anumit nivel de cunoștințe lingvistice. Astfel, pârâtul a arătat în observațiile sale că nu toate persoanele vizate de măsura în cauză trebuiau, în orice caz, să facă dovada cunoștințelor lingvistice adecvate în temeiul altor dispoziții legale; motivul este în special durata limitată a perioadelor în care aceste alte dispoziții sunt aplicabile, precum în cazul Legii austriece privind stabilirea și șederea.

81. Rezultă, în opinia noastră, că cerința privind cunoștințele lingvistice în discuție poate, în principiu, să fie considerată de statele membre ca fiind necesară pentru realizarea obiectivului de integrare astfel urmărit. Totuși, pentru ca o asemenea cerință să fie valabilă, ar fi necesar totodată să se dovedească faptul că un resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung și care altfel ar putea beneficia de ajutorul pentru locuință acordat în temeiul oöWFG *nu* a îndeplinit anterior această cerință privind cunoștințele lingvistice în conformitate cu dreptul național pentru dobândirea statutului respectiv.

82. În ceea ce privește punerea în aplicare concretă a cerinței privind cunoștințele lingvistice, pe lângă indicarea nivelului de bază impus de oöWFG, instanța de trimitere s-a concentrat pe caracterul exclusiv al dovezilor admise potrivit acesteia pentru demonstrarea nivelului menționat[51].

83. În opinia noastră, cerința impusă de oöWFG potrivit căreia un resortisant al unei țări terțe care este rezident pe termen lung și care solicită ajutorul pentru locuință în temeiul acesteia trebuie să facă dovada cunoștințelor sale lingvistice exclusiv prin intermediul anumitor certificate sau diplome identificate ar fi necorespunzătoare[52] dacă nivelul respectiv poate fi dovedit în mod rezonabil[53] prin alte metode echivalente care sunt respectabile și care implică dovezi obiective[54]. Revine însă instanței de trimitere să verifice acest aspect.

84. Articolul 11 din Directiva 2003/109 trebuie să fie, așadar, interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale precum articolul 6 alineatele (9) și (11) din oöWFG, care permite acordarea prestației sociale a ajutorului pentru locuință fără a fi necesar să se facă dovada cunoștințelor lingvistice cetățenilor Uniunii, resortisanților unui stat din SEE și membrilor familiei acestora în sensul Directivei 2004/38/CE, însă impune în același timp resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung în sensul Directivei 2003/109 să dovedească prin elemente de probă formale specifice cunoștințe de bază de limba germană.

48 Pârâtul a afirmat că nivelul cunoștințelor lingvistice în cauză este atât de scăzut încât poate fi atins în câteva săptămâni, chiar și fără cunoștințe anterioare de limba germană și fără aptitudini speciale pentru învățarea limbilor.

49 Pârâtul a arătat de asemenea, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că există anumite excepții de la cerința privind cunoștințele lingvistice, de exemplu pentru motive legate de sănătate.

50 A se vedea prin analogie Hotărârea din 7 noiembrie 2018, C și A (C-257/17, EU:C:2018:876, punctul 52 și jurisprudența citată).

51 În această privință, instanța de trimitere nu a indicat nici costul, nici accesibilitatea dovezilor care pot fi utilizate.

52 A se vedea prin analogie Hotărârea din 6 iunie 2000, Angonese (C-281/98, EU:C:2000:296, punctul 44), și Hotărârea din 5 februarie 2015, Comisia/Belgia (C-317/14, EU:C:2015:63, punctul 29).

53 În sensul de a fi accesibile autorităților naționale competente.

54 Considerăm că pârâtul a arătat în mod corect că dovezile necesare trebuie să asigure aplicarea obiectivă și uniformă a condiției privind cunoștințele lingvistice.

VI. Concluzie

85. Având în vedere considerațiile precedente, propunem Curții să răspundă la prima întrebare adresată de Landesgericht Linz (Tribunalul Regional Linz, Austria) după cum urmează:

Dreptul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung ai unui stat membru, în condiții de egalitate printre altele cu resortisanții naționali ai statului membru respectiv, la accesul la o locuință adecvată pe care altfel nu ar putea să și-o permită fără a sacrifica alte nevoi elementare este esențial pentru asigurarea integrării economice și sociale continue a unor asemenea resortisanți ai țărilor terțe.

O prestație prin care se urmărește să se asigure accesul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung ai unui stat membru la o locuință adecvată trebuie astfel să fie considerat o „indemnizație de bază” în sensul articolului 11 alineatul (4) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung.

Prin urmare, articolul 11 din Directiva 2003/109 trebuie să fie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale precum articolul 6 alineatele (9) și (11) din Oberösterreichisches Wohnbauförderungsgesetz (Legea landului Austria Superioară privind ajutorul pentru construirea unei locuințe), care permite acordarea prestației sociale a ajutorului pentru locuință fără a fi necesar să se facă dovada cunoștințelor lingvistice cetățenilor Uniunii, resortisanților unui stat din SEE și membrilor familiei acestora în sensul Directivei 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE, însă impune în același timp resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung în sensul Directivei 2003/109 să dovedească prin elemente de probă formale specifice cunoștințe de bază de limba germană.